

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Prima Pars Et Prima Secundæ Divi Thomæ Complectvntvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores & praxim spectantes, quæ peculiarem cum
Scholasticis habent connexionem, declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1659

Sect. VIII. Argumenta contententia actum liberum non esse Deo
adæquatè intrinsecum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13718

Intrinsecum, tum quia actus ejus necessarius est adaequatè intrinsecum, tum etiam quia libertas in nobis est quid adaequatè semper intrinsecum: si ergo actus liber Dei sit partim quid extrinsecum, minus perfectò modo constituetur, quàm noster.

IX.
Ideo est munda quia Deus illum liberè vult, non econtrà.

Propositio illa non est formalis, sed causalis.

Differentia inter has duas propositiones: Petrus peccat quia vult, & Petrus laborat quia vult.

X.
Hac sententia est reliquis probabilior, & Deo dignior.

Quintò, juxta S. Augustinum contra Manichæos libro primò de Genesi, cap. 2. hæc causalis est vera, *ideo est mundus, quia Deus illum liberè vult*, non econtrà, quia est mundus, Deus liberè eum vult; quod tamen sequitur in contrarià sententià: Unde Vasquez fatetur hunc nodum esse insolubilem, & committi circulum vitiosum. Alii cum Herice citato, num. 101. utrumque aiunt esse verum, non tamen facere sensum causalem, sed formalem: sicut dicitur *ideo Petrum peccare quia vult*. Sed contrà: peccatum enim est quid intrinsecum, ipseque adeo actus voluntatis, sicque nil mirum si hæc propositio sit formalis: at si diceretur, *Petrus laborat quia vult*, nullus censeret esse propositionem formalem, sed causalem; neque enim vult formaliter per laborem externum, sed volitio est laboris illius causa. Idem ergo est de volitione Dei, utpote quæ secundùm Scripturam & Patres est causa rerum, ut vidimus. Deinde, si idem in Deo sit formaliter, operari & velle, sicut operatur, ita & vellet formaliter per aliquid extrinsecum, & consequenter non immanenter, nec vitaliter, sicut nec dum creaturas ad extra producit, operatur immanenter & vitaliter.

Hæc sanè reddunt hanc sententiam probabilem, imò reliquis, ut existimo, multò probabilior, & maximè ad Dei commendationem facit, ejusque perfectionem & excellentiam extollit: de qua rectè P. Tannerus hic, Disp. 2. q. 10. dub. 4. num. 21. Res quidem, inquit, mysterio plena est, sed digna majestate & celsitudine divinæ essentia.

SECTIO OCTAVA.

Argumenta contententia actum liberum non esse Deo adaequatè intrinsecum.

I.
Obj. Deus mundum quem amat potuisset odisse.

Deus in essendo, & operando infinite perfectus.

II.
Obj. secundò, natura potentia libera est, ut possit operari & non operari.

In quibus ad volendum necessaria sit actio physica.

OBJECIES primò: Deus, qui jam amat, & vult hunc mundum, potuisset eum non amare, sed odisse, non ergo eum amat purè per suam entitatem intrinsecam, hæc quippe semper eadem est, & immutata. Respondetur negando consequentiam: voluntas quippe Dei, ratione infinite perfectionis, potest per suam entitatem indivisibilem solam, quod voluntas creata per diversos actus, realiter distinctos, utpote quorum, ob limitationem, eget adminiculo: Deus autem per se intrinsecè & adaequatè, ut in essendo, ita & in operando est infinite perfectus.

Objicies secundò: potentia libera est, quæ potest omnibus requisitis, potest operari & non operari, ergo si Deus nunc amat, cum potuerit non amare, actum aliquem habeat necesse est, quem antea non habuit, vel saltem quo prior natura carere potuisset. Respondetur vel esse sermonem de operatione physica, vel intentionali, seu grammaticali, ut aiunt: si de primà loquamur, non est de essentià potentia libera ut sic operari physice quando amat aliquid, aut odit, sed hoc potentia tantum libera creata competit, ob limitationem & indigentiam. Et hoc eodem

R. P. Compromi Theol. Scholast. Tom. I.

modo urget in volitione necessarià, hæc enim in creatis est semper actio physica, realiter distincta, non tamen in Deo, ut est manifestum.

Si verò sermo sit de operatione intentionali, hæc quidem tam in Deo est, quàm in creaturis, alio tamen & alio modo; in creaturis siquidem est qualitas, in Deo substantia; in creaturis quid ab iis realiter distinctum, in Deo nihil præter ipsam ejus simplicissimam entitatem; in creaturis finita & limitata, ita ut pro variis objectis varie dentur cogitationes seu actiones intentionales sibi invicem, prout objecta occurrunt, succedentes, in Deo autem una tantum est, eaque æterna, & in essendo necessaria.

Hæc tamen Dei operatio ob suam illimitatam perfectionem, per quam æquivaleret, imò infinities superat omnem istiusmodi operationem creatam, est volitio omnium rerum, sed modo longè altiori hoc præstat, singula enim hæc objecta vult & attingit cum eminente quadam potestate non attingendi: sicque esto necessaria sit in essendo, libera nihilominus est in denominando, & ita se extendit ad hoc objectum, ut potuerit eadem manens non se ad illud extendere. Hoc autem verum habet, siue volitio divina sit, etiam ratione nostrâ indivisibilis, siue in eâ sunt diversæ rationes, seu conceptibilitates, & principia formalia, quorum singula objectis singulis, vel etiam diversis modis tendendi in objecta creata seu secundaria respondeant, ut vult P. Herice hic, Tract. secundo, Disp. 17. cap. 2. num. 19. Unde, inquit, quando Deus vult hoc objectum, Petrum exempli gratiâ, extendit se, formaliter loquendo, sola volitio, seu principium formale, quod correspondet Petro, & sic de aliis. Licet in hoc, quæstio fortè sit de nomine.

Objicies tertio: Entitas Dei est necessaria in essendo, ergo & in denominando; denominatio enim, seu effectus formalis alicujus formæ, nihil aliud est, quàm forma in subjecto apto, vel quasi subjecto. Respondetur negando consequentiam: ad probationem distinguo antecedens: effectus formalis formæ omnino necessariæ nihil aliud est quàm forma in subjecto apto; concedo antecedens: effectus formæ, quæ est in operando seu denominando libera; nego antecedens. Verum est quidem in creatis nihil reperiri hujusmodi, est enim nimia perfectio, & creatura non concedenda, sed illius naturæ proprium est, quæ, ut Sectione præcedente num. 2. vidimus ex S. Anselmo, *super omnia libera est ab omni lege*: & ut dicebat S. Augustinus Sectione 1. num. nono citatus, singularis est, & sine exemplo. Esse ergo, & denominare sunt hic realiter idem, virtualiter diversa.

Unde in hac etiam naturâ fallunt alia principia, quæ Philosophis, sese intra rerum merè naturalium terminos continentibus, visa sunt naturæ lumine evidentiâ: ut, *idem manens idem, semper est aptum facere idem*: magis enim evidens est, Deum res liberè velle sine mutatione, quàm hoc principium esse verum: Quare in divinis evidens videtur non tenere, sed in iis tantum naturis, quæ non sunt virtualiter infinite, qualis est natura divina, cui nulli limites sunt præscripti, sed per se omnia potest, quæ intellectus & voluntatis creatæ faciunt per actus distinctos: quod est Deum continere perfectiones rerum creaturarum, seclusis imperfectionibus. Quæ magis constabunt ex dicendis numeris sequentibus.

III.
Diversitas inter operationem intentionalem in Deo, & in creaturis.

IV.
Eadem indivisibilitas Dei volitio, ad res omnes eminentissimò modo extenditur.

Conceptibilitates, seu principia formalia diversa in voluntate divina.

V.
Ex eo quòd entitas Dei sit necessaria in essendo, non sequitur esse necessariam in denominando.

Multa in Deo reperitur, creaturis non concedenda.

VI.
Idem manens idem, semper est aptum facere idem: quomodo intelligendum.

Divina natura nulli limitibus suis præscripti.

VII.
Explicatur
axioma il-
lud: Nihil
transire po-
test de con-
tradictorio
ad contra-
dictorium
sine medio.

Idem est de illo alio principio: Nihil transire potest de contradictorio ad contradictorium sine medio, seu mutatione reali: hoc enim axioma verum est in rebus tantum creatis, utpote limitatis ac finitis, non in naturâ infinitâ, & virtualiter multiplici; hæc enim ob illimitatam perfectionem potest per suam entitatem indivisibilem, quod naturæ creatæ per mutationem realem faciunt, & actus diversos: & hoc nobis solo fidei lumine innotescit. Unde Aristoteles, ex cujus doctrinâ, hæc & similia principia sunt desumpta, quia de Deo ad mensuram & modulum rerum creaturarum philosophari volebat, turpiter circa ejus libertatem lapsus est, dicendo Deum operari ex necessitate naturæ.

VIII.
Non minus
ob mysteriū
actus liberi
Dei negari
potest prin-
cipium ali-
quod natu-
rale, quàm
ob mysteriū
Trinitatis.

Cùm ergo plurimi ex Theologis, & inter alios Herice, Zunega, Tannerus, Hurtado, & Suarez lib. 1. de Trin. cap. II. num. 20. affirmant principium illud, *Quæ sunt eadem uni tertio, sunt eadem inter se*, solummodo tenere in rebus finitis, non in naturâ divinâ, ratione infinitæ ejus perfectionis, virtualitatis, & eminentiæ: quidni, cogente similiter fide, principia etiam quædam naturalia negare fas erit, cùm juxta Theologos communiter par esse censetur in utroque mysterio difficultas: quidni, inquam, quis hoc præstet, maximè cùm Vasquez, ut vidimus, ut suam opinionem defendat, de libertate Dei constituendâ per aliquid extrinsecum, fateatur admittendum esse circulum vitiosum, quod tamen omnes summum censent inconueniens. Imò actum vitalem & liberum constitui per aliquid extrinsecum, non minus mirum videtur, quàm vel explicari, vel negari unum aliquid ex principiis supra positis.]

IX.
Entitas di-
vina per se
adequatè
est amor
& odium.

Entitas ergo divina jam est quicquid unquam fuit, aut esse potuit: Unde est entitativè amor & odium omnis objecti, respectu cujus esse potuit aut amor aut odium. Licet autem non potuerit non esse entitativè tum amor tum odium, potuit tamen non esse denominativè: & hoc est quod dicunt alii, potuisse non esse in ratione denominationis, non in ratione entitatis. Quare manere potest entitas, quæ est denominatio, & nihilominus non manere sub ratione denominationis, seu non denominare. Siquis autem quærat, quid superaddat denominare, præter essentiam Dei, seu entitatem illius denominationis: respondeo nihil superaddere, sed esse indivisibilem, & simplicissimam entitatem Dei realiter, virtualiter tamen multiplicem: quare idem hic est realiter, esse & denominare, virtualiter tamen diversum: & in hoc situm esse mysterium actus hujus liberi, quod scilicet possit Deus ratione infinitæ suæ perfectionis, per quam res omnes creatas, earumque virtutem superat, terminari, seu virtualiter se extendere ad volendum, exempli gratiâ, creare Petrum per formalitatem respicientem Petrum, ut cùm P. Herice loquuntur multi, & transire ab uno ad oppositum, sine ullâ mutatione: & hoc ostendit voluntatem Dei esse infinitam non in essendo tantum, sed terminando: estque virtualiter multiplex per-

Voluntas di-
vina est in-
finita, non
in essendo
tantum, sed
terminando.

fectissimo modo, quique nulli rei creatæ queat competere, in quo summa Dei eminentia consistit.

Dices: ergo eodem modo quævis in Deo admitti possunt contradictoria. Nego consequentiam: nec enim sequitur, unum aut alterum, cogente fide, agnoscere in Deo debemus mysterium; ergo possumus animi gratiâ quævis in eo fingere pro libito, sicut nec ex eo, quod relationes in divinis distinguantur inter se realiter, possumus id inferre de aliis attributis. Si nihilominus fides id assereret, aut alia etiam de Deo revelaret, quæ in eo fortè sunt, non minus difficilia quàm Trinitas & actus liber (quidni enim, sicut mysterium Trinitatis latuit per multos annos ignotum, ita & latere alia possunt, vel æquè, vel magis fortasse difficilia) varias inirent vias Theologi ea explicandi ac defendendi, quas jam putant planè impossibiles.

Dux aliarum solutiones adhiberi à nonnullis solent, quas tamen puto in re eodem cùm hac nostrâ recidere. Primum ergo aliquid, dum dicitur volitionem, quâ Deus vult mundum, potuisse non esse, respondent potuisse non esse secundum quid, non tamen simpliciter: non esse autem secundum quid, idem esse aiunt, ac potuisse non esse quoad denominationem, seu potuisse non denominare. Et hoc, inquit, est potuisse non esse, etiam realiter secundum quid: potuisse autem non esse realiter absolute & simpliciter, est, inquit, potuisse non esse quoad ipsam entitatem realem: hoc autem, & merito affirmant derogare summæ Dei perfectioni, non enim esset ens absolute necessarium, nec satis salvaretur ejus simplicitas.

Alii secundò virtutem quandam in Deo ponunt contingentiam, & in hac rationem actus liberi constituunt. Tandem tamen in nostram sententiam incidunt, & contingentiam illam, in denominando tantum esse aiunt, non in essendo, ne incurrant in sententiam Cajetani.

Hic tandem adverto facilius defendi scientiam liberam in Deo, quàm liberam ejus volitionem: ad illam enim semper invenimus extrinsecum aliquid, ad quod sequatur. Licet ergo hic etiam sit difficultas, non tamen tanta ac in voluntate, cùm in hac circa eadem planè objecta diversissima esse possint volitiones, ut supra ostensum est Sect. 4. num. 2. 3. 4. & 5. & Sect. 6. num. 10. & sequentibus.

Hæc sunt, quæ in spinosissimâ hac difficultate de actu libero Dei dicenda habui, eaque discendi potius quàm docendi studio proposui, paratus, siquis probabilioris nodi hujus dissolvendi viam ostenderit, his relictis, in ejus migrare sententiam, nihilque mihi accidet gratius, quàm hæc omnia refutata cernere, modò inde celeberrimæ huic quæstioni lucis aliquid accrescat. Siquis autem omnes hæc de re sententias rejectas, earumque fundamenta eversa videre cupit, & nihil tandem stabilium, zeique per se obscuræ & abditæ novæ tenebras ofusas, habet quos consulat.

X.
Licet aliqua
in specie
contradictoria
in Deo
admitti possint,
non tamen
quævis
status possit
pro libito.

XI.
Dicitur ab
quis dicitur
liberum, quod
Deus vult
mundum
potuisse non
esse secundum
quid, non simpliciter.

XII.
Quoniam
actus Dei
liberum con-
tingentem
contingentiam.

XIII.
Dicitur quod
difficultas
in explicando
actu libero
Dei, quàm
liberum vo-
litionem.

XIV.
Dicitur quod
se obscuræ
novæ tenebræ
ofusas.